

„Soča“ izbaja vsak četrtek in velja pošto prejmana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrť leta „ 1.20
„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse l.
2.—Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse
eto f. 3.— Pol leta f. 1.60

1 Pri oznanilih in ravno tako pri „po-
slonicah“ se plačuje za navadno trlistopno
vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10
soldov v Gorici pri Paternoliju; v Trstu
v tobakarnicah „Via del Belvedere 179
in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago-
voljno pošiljajo pod naslovom: Vik-
tor Dolenc v Gorici. — Rokopisi
se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno
frankujejo. — Delalcem in drugim ne-
premožnim se naročnina zniža, ako se
oglasijo pri uredništvu.

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Po Cesarjevem potovanji.

Po šesttednem potovanji vernil se je Cesar v glav-
no mesto in časniki polnijo še zmerom svoje predale s
premišljevanji o pomenu Cesarjevega potovanja in o
njega nasledkih.

Dasiravno ne moremo pričakovati od dunajskih
listov, ki zvonec nosijo, nepristranskega presojevanja in
simpatičnih občutkov gledé južnih nenemških kronovin,
ker tem listom je bolj pri sreči sreča ali nesreča židov
v poddonavskih knježevinah in pa obstanek turškega sla-
bega gospodarstva na Balkanu; vendar ti listi niso mogli
tajiti, ampak nekam sramežljivo priznavati so morali,
da so bile južne dežele Avstrije, posebno pa Dalmacija,
v zadnjih 60 letih popolnoma zanemarjene.—Čeravno
Trst in Goriško ne podajati one žalostne slike, kakor
Istra in Dalmacija z uagim skalovjem, ubogim prebival-
stvom in temu kri pijočimi oderuhi v mestih, vendar
to nij zasluga boljšega državnega gospodarstva, ampak
boljše zemlje.—Kajti tukaj v našem Primorju, kakor tudi
v Dalmaciji vidimo, kako se hitro menjavajo namestni-
ki in drugi visoki uradniki brez da bi se zapazil naj-
manjši vzrok, ali najmanjši koristen nasledek njih ved-
nega do-in odlazovanja: še zmerom je hribovje nago;
še zmerom po divjih potokih in rekah opustošena pla-
njave, ki bi bile lahko močno rodovitne; še zmerom za-
puščeno močvirno bregovje, in od 1000 let sem zane-
marjene luke in še zmerom pomanjkanje najpotrebnej-
ših sredstev za promet ter zveze notranjih dežel z mor-
jem. Se le od kar imamo ministerstvo za poljedelstvo,
zapazili smo saj nekoliko ministerijalne pazljivosti na
poljedelske interese naših južnih dežel. Mi se nade-
jamo sicer, da vtisi, katere je dobil Cesar na ravno kar
dovršenem potovanji, ne bodo ostali brez dobrih nas-
ledkov in da je Cesar na tem potovanji zadobil pre-
pričanje, kako je tukaj na jugu zvestoba do države in
prava avstrijska ideja močnejša, kakor pa tam, kder bi
ljudje, ki se imenujejo ustavoverci, radi proklicali patri-
jotizem kakor njih izključjivi monopol in da so te

južne dežele za trgovstvo in obrtnijo, za moč Avstrije,
na suhem in na morji veliko večje važnosti, kakor bi se
to moglo soditi po davkih in številu njih prebivalcev.—
Moglo bi se torej sklepati, da Cesarjevo potovanje bude
imelo dober nasledek gledé boljšega narodnega gospo-
darstva na jugu in pravičnejšega postopanja proti on-
dotnemu jako zapuščenemu slovanskemu narodu in vse
to se mora kmalo pokazati, ker drugače bi ostalo poto-
vanje brez pomena.

S prav tako lehkoto pa se ne dajo presoditi nas-
ledki snidenja monarhov v Benetkah, posebno od kar
smo pozabili na grom topov, na avstrijsko himno, na
rakete in druge parade, s katerimi so slavili v Benet-
kah našega Cesarja; kajti kakor bi se lahko reklo do-
stikrat o notranji politiki, da je neka umetnost, delati
in postopati brez mišljenja, ravno tako ostane Tallay-
randov izrek o zunanji politiki, da je umetnost skri-
vati svoje misli, še zmerom resničen in veljaven. Nij
manjkalo sicer brumnih duš, ki so sanjale o nekom
sporazumenji z Vatikanom in če bi so v poštev jema-
la znana bojazen Viktorja Emanuela pred peklom, bi se
skoro dalo misliti kaj takega; a kako bi bilo mogoče
popustiti Rim brez nevarnosti, da gre po vodi vse, kar
je bilo pridobljenega po 25 letnem neutrudljivem de-
lovanji in boju, ker gerdobni republikanci bi vtegnili
zarad ene tako malenkosti novorojeno Italijo zopet raz-
rušiti.—

Tudi so je izreda slišal še o pravem času grom
iz Berolina in ker je o'isk nemškega Cesarja na Itali-
janskem za zdaj izostal, je uže njegov naslednik hitro
prišel v Italijo, da je italijanskega kralja zopet pomi-
ril glede bojazni pred odgovornostjo na drugem svetu.

Reparature potrebna ura evropskega ravnotečja,
katero krpajo državniki v enomer, kakor gospodinja
staro „švarevalderco“ v kuhinji, bo najbrže tudi letos,
po le kratkem zastanji, prav mirno tekla; kakor teče
od zadnje vojske, bo tekla do prihodnjega boja in kar
se tiče stare Avstrije se nijmamo, če preziramo trtno
uš, gozdnega hrošča, korunovega črva in nekatere obli-

gatne povodnji, nič kaj posebno hudega bati k večemu,
da severni vihar pripiha v deželo nekoliko požrešnih
črnih krokerjav, desiravno smo s tako robo uže prav
dobro preskrbljeni; vendar pa se nadejamo, da bo ta
severni vihar toliko časa trajal, da to, kar je pripihal
na severni meji, sopot pobriše čez južno mejo.

Prihodnja vojska pa se bo bila za vse kaj druž-
ga, nego za rimsko politiko.

L.—

Deželni zbor Goriški.

4. seja 13. maja ob 11 uri predpoludno. Potrdi
se zapisnik poprejšnje seje. Glavar naznani, da sta po-
slana grof Strassoldo in baron Ritter zadržana. Ne-
koliko novih peticij so izročili dotičnemu odsedu.

Cesarski komisar bere odgovor na interpellacijo
dra. Lavriča in tov. zastran posebnih porotnikov
za slovenske zatožence, ki se glasi tako-le:

„Na interpellacijo častivrednega Dr. Lavriča, pred-
lagano v seji deželnega zbora 21. aprila, podastim se
sledede odgovoriti:

Med sodnijskimi okraji goriške okrožne sodnije,
obsego samo oni v Cervignanu čisto laško ljudstvo, med
tem ko okraji, Ajdovščina, Kanal, Tomin, Bovec in Cer-
kno čisto slovensko, v sodnijskih okrajih Gorica, Kar-
min, Gradiška in Monfalcon nahaja se pa mešano ljud-
stvo, Lahi in Slovenci.

Že ta okoliščina posebnih narodnih razmer Gori-
ške kronovine zadostuje v dokaz nemogočnosti za na-
pravo posebnih imenikov porotnikov za Lahe in Sloven-
ce v okrajih mešanega ljudstva, ker se oba naroda za-
dostivno razločiti ne more.

Iz tega uzroka tudi ni izveršljivo ustanoviti po-
rotniške obravnave za vsako narodnost posebej, kakor
tudi ni mogoče združiti samo take porotnike, kateri bi
v obeh deželnih jezikih popolnoma znani bili, potreba
nanaša tedaj, da se rabi priseženi prestavljavec.

LISTEK.

O najstarejši dobi slovanske zgodovine.

(Predavanje v goriški čitalnici dne 10. marea t. l.)

(Dalje.)

Kako dolgo je arijsko ljudstvo skupno živelo in
en jezik govorilo, kdaj so se ločili Slovani velicega deb-
la in kdaj drugi narode, o tem obstoje same hipoteze;
tudi primerjevalno jezikoslovje dozda ni moglo o tem
prašanji veliko opraviti, ker stvar je jako zmedena in
zamotana; gotovega je tukaj le malo. Če je n. pr. do-
kazano, da je slovanski jezik v ožem sorodstvu z litav-
skim nego z grškim, se lahko sklepa, da so je slovansko-
od litavskega plemena pozneje ločilo, ko od grškega.
Tukaj omenjam samo eno hipotezo, katera je naj
bolj verjetna in šteje največ priveržencev. Po tej se je
ločilo arijsko ljudstvo v dva velika dela, eden del se je
preselil v Evropo, drugi je ostal v Aziji; potem takem
imamo že dva pglavitna iz enega arijskega izvirajoča
jezika, evropejski in azijatijski; obadva sta
obstala delj časa vsak za se in sta vsak za se napre-
dovala. Evropejski je pa sčasoma razpadel v severo-
evropejski t. j. slovansko-nemški in južno-
evropejski, t. j. grško italijanski jezik. Azijatski Ari-
ji pa so se ločili v Jndne in Erane, tako da imamo
tudi v Aziji dva pglavitna jezika arijska.

Nas tukaj naj bolj zanima severo-evropejski, t. j.
slovansko-nemški jezik. Učanjaki kakor Schleicher, Fick
in Schmidt so določili pglavitne točke tega jezika, to-
da v take podrobnosti se ne spuščam. Iz slovanskega
nemškega jezika ste nastali zopet dve skupini, nem-
ški in slavo-litavski jezik, torej Litaveci in Slo-
vani še ostanejo delj časa skupaj, potem ko so se Nem-
ci že ločili. Litavski jezik je slovanskemu naj bolj po-
doben in oboje ljudstvo je moralo dolgo vkupaj živeti,
kakor so tudi Jndi in Erani dolgo en jezik govorili,

preden so se ločili. Posljednič grede tudi Litaveci in Slo-
vani narazen, in Slovani stoje zdaj kot posamezno ljud-
stvo pred nami. To vse se je godilo v predhistoričnem
času.

Kje so stanovali stari Slovani?

Z gotovostjo se da reči, da so bili bolj proti iz-
hodu od Nemcev in Keltov, tedaj bliže svojim prvot-
nim sedežem v Aziji. Poč si so se naselili v krajih
med zgornjim Donom in D jeprom do baltiškega mor-
ja in srednje Visle, proti jugu pa niso šli čez Pripet.
Odtod so se širili proti severu in jugozapadu v nezna-
nih časih. Sever in izhod so posedali Finni, okoli Čr-
nega morja so stanovali Skythi in Sarmati, pregnavši
druga ne arijska ljudstva od ondot. Ali so bili Skythi
Slovani ali ne, o tem se še učenjaki pričajo, brzkon-
e so Skythi s Sarmati vred Erani, ki so najzadnji izmed
arijskih ljudstev v Evropo se preselili. O času slovans-
ke naselitve v Evropi so samo toliko sme trditi, da
so bili Slovani že v 5. stoletji pred Chr. v zgoraj ime-
novanih pokrajinah naseljeni. Takisto se lahko trdi, da
so prišli Slovani prej ko Skythi in Sarmati v Evropo.
Pa to je tudi vse.

Da so v tem stoletji Slovani že sami za se živeli,
ločeni od Litavcev, nam priča njih jezik, kakor bomo
videli, tudi se sklepa iz njega, da so se že tukaj jeli
cepiti v dve skupini, zapadno in severo-iztočno; toda
jezik, ki ga je ljudstvo govorilo, je že bil tako razvit
in pomnožen v vsakem oziru, da različna narečja, ki
so iz skupnega jezika nastala, niso nikdar tako daleč
narazen šla, da bi se jim na prvi mah ne poznal slo-
vanski izvir. Razločki med posameznimi slovanskimi
narečji so še dandanes tako majhni, da celo najhujši
sovražniki vsega, kar se slovansko imenuje, ki bi radi
Slovane med seboj razcepili po načelu divide et impe-
ra, tega ozkega sorodstva ne morejo tajiti.— Kako li
se ta razloček, ki dandanes obstoji, dal zmanjšati in
sčasoma celo odpraviti, o tem se je že veliko pisalo in
govorilo, pa pri tem je tudi ostalo, do zdatnega čina

še ni nikjer prišlo, azbuka se noče umakniti latinici,
akoravno se je ta potreba že sto in stokrat podarjala.

O zakladi skupnega slovanskega jezika imamo čve
imenitni znanstveni deli Čaha J. E. Woelna: „O vzde-
lanosti slovanskega narodu v prvotnih sidlah jeho (Ca-
sopis muzea kralovstvi českeho XXXVIII. ročník, sv. 4.
pag. 353—370) in „Pravek zeme česke, v Praze 1868,
pag. 245—260.“ Tukaj so zbrane skoro vse besede,
kterih korenina se nahaja v vseh slovanskih narečjih,
ktere besede se morajo tedaj pripisovati prvotnemu slo-
vanskemu jeziku, kakor so ga Slovani govorili, lko še
niso bili ločeni v različna narečja. Tukaj naj bodo ome-
njene samo one besede, ki ob enem tudi pričajo o kul-
turnem stanji jedinega slovanskega ljudstva.

Slovani so že v pred zgodovinskem času zamenja-
li pastirstvo s poljedelstvom, mnogobrojni živinorejo
zadevajoči izrazi kažejo, da so se pečali mnogo s tem
delom kmetijstva bolj ko Nemci. Karakteristicon, ki
tudi za pozneje čase velja, ko so že bili ločeni. Od
nekadaj so se bavili tudi s čebelarstvom, kar dokazuje-
jo imena: bučela, panj, strd itd. Z ljubeznijo do ži-
vinorejo družila se je ljubezen do poljedelstva, k čemur
je napeljeval lastni nagon, pa tudi ugodna lega kraja,
v katerem so prebivali. To dokazujejo vsem slovanskim
narečjem skupna imena za plug, lemež, rž, pše-
nica, ječmen, oves, proso, žito (od živeti, torej
zrna, katero se je najbolj pridelovalo, o katerem so naj-
bolj živeli). Zrno se je zmelalo ali doma (žrnovi,
štai žrnlje) ali v mlinu; dalje so skupne besede:
moka, hleb, pšeno, repa, sočivo; grah, leča,
bob, mak, konoplja orati, sejati, žeti,
kositi, kosa, srp, motika, lopata, voz,
snop, mlatiti, humnó (skodenj), žitnica; kar
se tiče hrane, so nadalje besede: meso, mleko,
ovoštije (sadje), jabelko, gruška, višnja,
sliva (Pflaume), oreh; ineli so tudi neko umetno
narejeno, omamljivo pijačo, ki so jo imenovali ol, poz-
neje tudi vino. Izmed dreves nahajamo skupna imena;

Enaki zahtevki nasprotujejo zahtevanju, da bi se imelo glavne obravnave proti Slovincem izključno v slovenskem jeziku, ker se tudi pripeti, da so deležne pri enakih obravnava priče laške narodnosti, katerim je slovensčina po dolga neznanost, in da pomanjkuje dostojna znanost slovensčine ne samo sodnijskim uradnikom, temveč tudi sodnijskim svetnikom.

Napravljajo se pa imeniki porotnikov po navodu postave, in jemal se bo ozir o tem tudi ra slovensko ljudstvo, ako bi bili izpušeni sposobni Slovenci od službe porotnikov daje § 6. postave 23. maja 1873 št. 120 drž. zak. pripomočke, da se oni v imenike sprejmejo.

Postava čez vse za to skrbi, da se odloči o porotniki iz vseh razredov ljudstva. Ako bi se v tem oziru kaj zamudilo, naj oni, kateri so v tem interesirani, na postopanje pazijo in njih pritožbe o pravem času vložijo.

Pred obravnavo zamorejo zatožence in njegov zakonni zahtevati, da se izključijo taki priseženci, kateri za posebne kazenske primerjeje za sposobne ne spoznajo. Na taki način bodo gotovo priseženci voljeni, kateri bodo oziroma znanstva jezika, zatožencu po volji.

Pri takih razmerah vladi ni mogoče kaj storiti od začetka omenjeni, in oziroma oni interpelaciji, predlagani v seji deželnega zbora 18. septembra 1874.

Poslanec Faganel podaja sledečo interpelacijo vladnemu zastopniku:

Vsled po icije političnega društva Soče in mnogih županstev polit. okraja Goriške okolice zaradi neprimerne gospodarstva v Trnovskem državnem gozdu, katero je visoki deželni zbor v sesiji leta 1873 podpiral, je pojasnilo c. k. namestništvo v Trstu v dopisu 1. novembra 1872 št. 10.835 IX na podlagi poročil tu kajšnje gozdnarske oblasti o dotične razmere tako, kakor bi bilo gospodarstvo v omenjenem gozdu zares skozi in skozi pravilno ter interessom naše dežele najpriladnejše.

Da bi tukajšnja gozdna uradnja o svojem lastnem poslovanju in gospodarstvu neugodno poročala, tega si pač ne more nihče misliti, za to pa se ne more pripisovati zgorej navedeni namestništvni rešitvi posebne veljave.

Istina je, da se Trnovski gozd tudi zdaj še močno goli in da se v njegovem oskrbovanju zapazujejo take naredbe, katere ne pusté sklepati, da je gospodarstvo pravilno in interessom to dežele hasljivo.

Kakor sta poljedelstvo in gozdnarstvo postavljena pod varstvo enega samega ministerstva, tako sta tudi v istini v tako oski zvezi med seboj, da si ne moremo misliti uspešnega obdelovanja polj, sadišč, vinogradov itd. brez gozdov. Znano je pa, da podčavenske občine rimajo skoro nič svojih drvišč in da so za potrebe svojih kmetij od starodavnih časov brezplačno ali vsaj s primernim polajšanjem dobivale potrebnih drvi iz erarskega gozda; znano je tudi, kar jasno spričuje zgoraj omenjeni namestništvni dopis, da se tujim trgovcem dovoljujejo polajšanja pri nakupovanju lesu v Trnovskem gozdu, katero naredbo visoko namestništvo opravičuje, med tem ko zavrača one, ki so najbolj enakega polajšanja potrebni in vredni, naj svojim pravicam na primernem mestu veljavo pridobijo.

To je pač najsjajniši dokaz, da se gozd ne izkoristi v prid dežele in posebno sosednih občin ne, ka-

terih kmetije tako nujno potrebujejo drvi za kurjavo in lesu za druge kmetijske namene.

Sedajno vis. c. k. kmetijsko ministerstvo si mnogo prizadeva, da bi z vsemi mogočimi sredstvi povzdignilo kmetijstvo v naši deželi. Prav izdatna sredstva v ta namen so pa tudi:

a. da se Trnovski gozd po pravilnem gospodarstvu na podlagi dobrega ekonomičnega načrta ne samo ohrani, ampak tudi kolikor mogoče razširi in pospešuje;

b. da se pred vsem na to gleda, da se iz Trnovskega gozda pospešujejo kmetijski interesi te dežele in posebno onih občin, katere leže okoli gozda, pa nimajo za potrebe svojih kmetij zadostnih drvišč.

Z ozirom na vse to štejem si v dolžnost poprašati gospoda cesarskega komisarja po zborovem predsedništvu:

1. Je-li sedajno gospodarstvo v Trnovskem gozdu uravnano na podlagi kakage določenega ekonomičnega načrta? in če obstoji tak načrt, ali se je zanašati, da se oskrbovajo po njem doseže zaželjen in potreben spreh Trnovskega gozda?

2. Ali misli vlada na to paziti, da se erarski gozd na Trnovem izkoristi v prvi vrsti z ozirom na kmetijske potrebe naše dežele in ali je pripravna dovoliti občinam ležečim v gozdnem okolišču primerna polajšanja glede dobivanja drvi v Trnovskem gozdu?

Polpisani so poslanci: Faganel, Dr. Jakopič, Anton Černe, Dr. Lavrič, Dr. Žigon.

Vladni komisar pravi, da hoče to interpelacijo predložiti veles. vladi.

Po prestopu na dnevu real poročla poslanec Candussi v imenu finančnega odseka o računskih sklepih za l. 1874, zaloga za ranjene vojake, za gozdorejo, Wendenberških stipendijev, odveznih zastankov leta 1848, deželno-občinskega, stipendijskega zaloga, ki se vsi potrdijo po odsekovih predlogh.

Poslanec Winkler poročla o proračunu zemljiščno-odveznega zaloga za l. 1876, ki se potrdi tako le: Dohodkov 92.885 gold. in enak znesek stroškov.

Da se pokrijejo dotične obresti proračunje za l. 1876, ki jih ima plačati dežela in tudi znesek, ki ga ima plačati na odbitek ugotovljenega svojega dolga, v skupnem znesku 51.600 gold. tirjalo se bo 12 odstotkov k izravnim davkom brez vojne priklade.

Dr. Pajer poročla o proračunu deželne gluhone-mice za l. 1876, ki se brez ugovora odobri.

Enako potrdi zbor tudi proračun deželnega zaloga (poročevalec Goriup) z 74.485 gold. dohodkov, in 162.168 gl. stroškov. Premanjkljej se založi se 16% priklade k izravnim davkom brez vojnih priklad.

Prikladi deželnega in zemljiščno-odveznega zaloga se potrdijo tudi v zadnjem braniji.

Winkler poročla v imenu finančnega odseka o pogojih, po katerih namerava vlada prevzeti v lastno gospodarstvo posilne delavnice in predlaga naj jim zbor pritrudi. Predlog je sprejet.

Goriup poročla v imenu deželnega odbora o načrtu postave zastran pobiranja iz deželnega zaloga občinam, ali drugim postavnim skladovnim družbam danih predplačil in predlaga, naj zbor potrdi sledečo postavo:

§. 1. Zastop katere občine, ali postavne skladovne

družbe (cestni odbor in druge), ki je za javne občekoristne, v svojem področju ležeče namene prejel predplačilo iz deželnega zaloga, ali za katere je deželni zalog troške naprej plačal, dolžen je, zapisati to v letni proračun, oziroma postaviti primerno naklado na javne davke in skerbeti za točno povračilo v določenih obrokih, tedaj ima deželnemu odboru ta proračun še poprej predložiti, nego se je v zadevajoči občini razglasil in nabil, če to postava določa.

§. 2. Če se v proračunu ni poskerbela za določeno povračilo, ali pa ne zadostno, ima deželni odbor zaukazati zadevajočemu zastopu, naj naloži doklade na javne davke, da bo mogoče nabrati znesek, kateri je vrniti v teku leta, za katero je poročun sestavljen.

§. 3. Če zastop opusti naklado, ali se brani jo naložiti, ali določenih zneskov prejetega predplačila ne vrne, ima deželni odbor pravico, dogovorno z deželnim namestništvom potrebno naklado na javne davke naložiti in zaukazati, da se pobere, ali vpelja druge naredbe, ki so potrebne za zagotovljenje dolžnega povračila deželnemu zalogu, na troške in nevarnost mudečega zastopa.

§. 4. Za povračila predplačil iz deželnega zaloga občinam ali drugim postavnim skladovnim družbam potrebne naklade na javne davke naj se nalože v katerej koli meri, nikoli ne potrebujejo določila z deželno postavo.

Predlog je sprejet in postava potrjena tudi v zadnjem braniji.

Dr. Abram poročla v odborovnem imenu o razdelitvi občinskih zemljišč Nabrežinskih in predlaga, naj zbor potrdi uže dovršeno razdelitev.

Pagliaruzzi meni, naj bi se za zdaj ta razdelitev sicer potrdila, ker nij nobenega pritožnika in ker se iz odborovega poročila razvida, da vtagne občini jako koristiti; a za naprej naj dež. odbor ostro pazi, da se ne bodo enake nepostavnosti ponavljale.

Del Torre pa predlaga, naj se o prošnji Nabrežinske občine prestopi na dnevni red, ker zasluži tako samovlastno postopanje, da je zbor kaznuje in nikakor podpira.

Pagliaruzzi se pridruži temu predlogu in Dottoriga tudi podpira.

Dr. Abram v Goriup pa zagovarjata odborov predlog—priznavša sicer, da nij občinski zastop prav ravnal, ko je razdelil zemljišča brez postave.

Pri glasovanju ostane Del Torre-jev predlog v manjšini in obvelja odborov z večino glasov.

Reševaje peticije, o katerih poročla peticijski odsek, sklene zbor.

1. Rokopis šolskega nadzornika prof. Josipa Culota za italijansko šolsko knjigo: Topografično-statistično zgodovinsk katekism poknežene grofije Goriške in Gradiške naj da deželni odbor po strokovnjaku pregledati, in če jo za sposobno spozna, naj izplača i za nje tisk 300 gld. podpore.

2. Visokošolecu Antonu Lenarduzzi-ju na Dunaj je dovoljena podpora 120 gld.

3. Prošnja Jameljske občine na Krasu za podporo, da zamore končati vodnjak, se zavrne.

4. Gozdnarskemu akademiku v Marijabrunu, Antonu Fornasarig-u je dovoljena pomoč 100 gld.

5. a. Prošnja cestnega odbora Cerkljanskega, da se mu odpusti dolg 1000 gld.—se zavrne;—

dob, lipa, javor, bukev, vrba, breza, bor, t. j. drevesa, ki rastejo v Evropi med 46° in 59° geogr. širjave, kamor smo postavili Slovence. Če so torej Slovani že zgodaj začeli polje obdelovati, nam priča to, da niso bili na nizki stopnji omike, ker poljedelstvo je druga stopnja v človeški omiki. Poljedelstvo uči človeka, kaj se pravi kos zeralje svojo lastnino imenovati. stalni sedeži, nomadom leznani, povzdignejo domače in socialno življenje, ljudje pridobijo nekako stanovitnost značaja in običaja, poljedelstvo je potrebna podlaga vsaki državi. Da so bili Slovani stalni prebivalci, nam pričajo skupne besede: vas, dom, stolp, (stolba, Stiege), veža, pivnica (klet), streha, sleme, stena, okno, vrata, prag, istba ali izba, dveri, peč, stol (miza). Hiše so bile najbrž lesene, pa beseda vapno kaže na to, da so znali tudi zidati; iz besed hlev, dvor se vidi, da niso stanovali z živino pod eno streho, ali celo v taisti sobi, kar so nekteri trdili. Slovani so bili miroljubno ljudstvo, svoje posestvo so varovali z leseno ograjo, katero so imenovali grad; okoli grada so se naredili okop kjer pa je bil gozd blizo, tega ni bilo treba. Napadali niso, napadeni pa so se hrabro branili, njih orožje je bil meč, lok.

Občinsko življenje je bilo patrijarhalčno urejeno; več družin ene zlahte skupaj, to je bila občina, rod skupnim imenom in s skupnim imetjem. Na čelu občine je stal izvoljen starosta, kateri je moral za vse skupne zadeve skrbeti, za materialni in duševni blagor svojih podložnikov, ob enem duhoven, gospodar in sodnik. Iz prva je bil to oče v vsaki posamezni družini; po njegovi smrti pa tisti, ki je bil za najbolj zmogljivega spoznan, pri pomnoženju ene rodovine v več družin pa tisti, ki je imel občno zaupanje. Skupno ime cele občine je bilo ime staroste, po katerem je bil tudi ves kraj imenovan. Če je kaka občina tako narastla, da se ni dalo več skupaj živeti, odlučil se je en del in se kolikor mogoče prav blizo naselil in ako je bilo v okolici že vse posedeno, poiskal si je daljne kraje. Tako so nastale nove občine z novimi imeni,

pa ostale so zmiraj z matice v ozki zvezi. Iz več takih občin je nastalo pleme; vsako pleme je imelo svojega izvoljenega župana, kateri je bil ob enem vojskovodja in celemu plemenu to, kar je starosta za občino kakor je toraj starosta uredoval za ceve cele občine, tako je župan skupne zadeve celega plemena vodil. Vsako pleme je imelo tudi svoje posebno ime, večidel apelativum. In tako je obstalo vse slovansko ljudstvo iz posameznih plemen, vsa plemena skupaj pa so bila narod, jezik.

Kakor se iz tega vidi, je bilo občinsko življenje starih Slovanov na podlagi ljudovlade (demokratije) osnovano, v kateri ima vsak pojedinu dovolj individualne prostosti.

Poglejmo še malo v družbinsko življenje i da je bilo tudi to dosti razvito, nam kaže bogata nomenklatura, ki družbinske razmere zadeva; toliko izrazov nahajamo v slovarji skupnega slovankega ljudstva za zaznamovanje različnih udov ene zlahte, kolikor v nobenem drugem jeziku. Iz tega smemo sklepati, da so bili Slovani nrvno (moralčno) monogamiji udano ljudstvo, družinsko življenje je bilo že stariim Slovanom sveto in še je dandanes. Vsak ud družine, občine, plemena, celega naroda je užival enakopravnost, staroste in župani so se samo v tem razločevali, da so imeli občno zaupanje in večje spoštovanje, drugače pa so bili drngim enaki. Tudi žone so imele enake pravice, kar se že iz tega vidi, da so bile večkrat za staroste izvoljene. Sužnosti torej stari Slovani niso poznali, ta se je še le v poznejih časih med njimi prikazala.

Še preden so se Slovani razcepili, imeli so svoje postave, sicer ne zapisane, temuč po stari šegi in običajih utrjene kratke izreke, ktere so na pamet znali; to pričajo pred vsem besede: pravo, pravda, zakon, sod, ki se v vseh slovanskih narečjih nahajajo. Tudi tukaj je namreč primerjanje slovanskih narečij mnogo stvari razjasnilo; lep dokaz, da vodi primerjevalno jezikoslovje pravo pot je n. pr. tudi ta-le: Slo-

vanska narečja nimajo skupne besede za pojmove „podedovati“ (erben) in „lastnina“ (Eigentum), katerih pojmo (v pa tudi poznati niso mogli, ker njih patrijarhalčna ustava ni poznala niti podedovanja niti nobene lastnine; če toraj primerjevalno jezikoslovje trdi, da kjer manjka skupne besede, tam tudi zaznamovane stvari ni bilo, je tukaj kakor povsod prav zadelo.

Kaj so verovali stari Slovani? Kdo so bili njih bogovi? Kakor vse panoge arijskega ljudstva molili so tudi Slovani prirodo ali naravo; v njenih prikaznih posebno pa v prikaznih neba, dobrodejnih kakor škodljivih mislili so si delajoča bista, ki stoje nad človekom. Dobro bistvo so imenovali bog hudo pa ber. Ko so se Slovani pokristjanili, obdržali so te dve besedi tudi v novi veri, tako da bog pomeni kristjanskega boga, ber pa hudiča; daritve o bet so opravljali staroste, ker posebnega duhovnega stanu ni pri Slovanih. Ravno tako so bili pradedi družine, občine, plemena med bogove šteti. Verovali so tudi na življenje unkray groba, ker duša jim je bila neumrjoča in po njih mišljenji je človek živel po smrti kakor tukaj in sicer v kraji, katerega so imenovali raj.

Akoravno so bili stari Slovani poljedelci poznali so vendar tudi nekaj rokodelstva, kakor jezik priča. Znali so plesti, tkati, oblačila narejati, sukno (vestes lanee) plašče, rob, riza, čravlje. Besede terati, dlato, kleščice, sekira i.t.d. kažejo na to, da so imeli tudi železno orodje; z železom pa so jih južni sosedje Skythi seznanili.—

Vse to, kar je tukaj povedano, ne stoji v nobeni zgodovini zapisano, to so gole kombinacije in sklepi iz skupnega jezikovega zaklada, to so rezultati primerjevalnega jezikoslovstva, katerega pglavitni princip je: Kjer se nahaja pojem, tam išči tudi zaznamovano stvar. Da je ta princip neovrgljiv in da stoji primerjevalno jezikoslovstvo tukaj na trdni podlagi, je že zgoraj na enem primeru dokazano in takih primerov se najde dovolj.

Okoli 1000 let so živeli Slovani združeni v eno ve-

b. za novo cesto ob Idriji med Želinom in Kranjsko mejo je dovoljeno 1000 gld. podpore, ki se ima pobotati z dolžno predplačo v enakem znesku.

c. Cesta od Želina kraj Idrije do Kranjske meje je izvršena med skladovne.

6. O prošnji Opačjeselske občine, da bi se združila od Gradiškega političnega, in Tržiškega sodniškega okraja, ter združila Goriškemu prestopi zbor na dnevni red. (Ured.)

7. Zbor jemlje radovoljno na znanje načrt železnice med Trstom in Ajdovščino, katerega so predložili inženirji Živec in tov.

8. Petičija nekaterih občanarjev iz Chioprisa in Viskona zastran zidanja mosta čez potok Judri pri Medej in prošnja cestnega odbora korminskega, da se mu nakaže polovico za zidanje istega mosta uže dovoljene deželne pomoči, se izročite deželnemu odboru v rešitev.

9. Vsled dotične petičije sosedov iz Chioprisa in Viskona se priporoča c. k. namestništvu, naj preskrbi, da se koj izvrši delalna postava 19. maja 1869, vsled katere se smesti omenjeni občini ustanoviti kot samostalni županiji.

10. Pritožba Kanalskega starešinstva proti določbi deželnega odbora v zadevi razdelitve občinskih zemljišč Verhovskih se zavrne.

11. Za most čez Sočo v Plavah je dovoljena podpora 1000 gld.—

Ker je končan dnevni red, sklene glavar sejo ob 2 urah popoldne.

Dopisi.

V Gorici 20. maja 1875.

Deželni zbor je dovršil letošnjo sesijo prešlo soboto. Kakor smo želeli, stavila se je interpellacija zaradi ponemčevanja šol in naši poslanci so tudi novo posavo o šolskem svetu tako nemogoče storili, da niti nij prišla na dnevni red. Poslanec Faganel je v posebni interpellaciji soper na dan spravil važno prasanje, s katerem se je naše polit. društvo uže več let pečalo, namreč gospodarstvo v Trnovskem gojzdu, za kar mu hode goriška okolica gotovo hvaležna; naša želja pa je, da se to prasanje še bolj natančno študira in po tem prinese tudi pred drž. zbor. Vladni komisar je odgovoril na interpellacijo zaradi porotnih sodnij tako plitvo, da smo zdaj popolnoma prepričani, da vlada ne more najti nobenega tehtnega razloga proti vpeljavi dvojn. narodn. porot v Gorici. S takim odgovorom nismo in ne moremo biti zadovoljni in bomo nanj morda uže v kratkem replicirali. Tudi ne bomo mirovali leta in leta, dokler se nam v tem obziru ne zgodi pravica, če ne pod sedajno, pa pod boljšo, narodom pravičnejšo vlado.

Sicer pa se nam čudno zdi, da je letos vlada vendar hitro odgovorila na nekatere interpellacije in da so bili ti odgovori slovenski, kar nij bila dozdej navada našega vladnega zastopnika.

Naš deželni zbor nij sicer letos dosti naredil; posebno se je ogibal iz menda preosebni obzirav stal-

liki deželo in en jezik; ker so bili miroljubno ljudstvo, so hitro v vsem napredovali, tako da se smejo v intelektualnem in tudi v moralnem oziru vsakemu drugemu narodu arijskega pokolenja na stran staviti. V tem času se je začel jezik na dve plati razvijati, tako da se je že tukaj slovansko ljudstvo v dva velika dela jelo razločevati, vsak del s svojim posebnim narečjem. Iz teh dveh narečij so nastali počasi različni slovanski jeziki, ki se deloma še dandanes govore, deloma so po izmrli, ker niso imeli dovolj moči svoj obstanek varovati. Ta dva velika dela, katera so Slovani že v prvotnem sedeži razpadali, sta južnoizhodni in zahodni del (Dobrovskijeva razdelitev.) Razloček ne obstoji samo v posameznih glasovih, temuč tudi v etimologiji, ne gledé na to da je splošni obraz obeh delov drugačen. Zapadni del (Cehi, Tolpki) n. pr. pravijo: modliti, južnoizhodni (Rusi, Srbi, Bolgari, Slovenci) moliti. Zapadni Slovani torej obdržé dist pred l, južnoizhodni pa izpuhujejo. Takih razlik bi se še dalo več navesti. Da se je ta razdelitev Slovanov že zgodaj začela, dokazuje po Krekovi misli tudi beseda petelin, katerega imenujejo zapadni Slovani kokot. To žival so poznali Slovani gotovo že v 5. stoletju pred Kr. Ker jo pa vsi južno izhodni Slovani imenujejo petelin, se je moralo ločenje jezika že zgodaj začeti. Toda tudi štajerski Slovenci pravijo kokot, in potem takem veče štajerski kokot zapadne in južnoizhodne; tudi beseda modliti se nahaja okoli Luč (Leutschach) na Štajerskem. Ta ločitev se nam ne more čudna zdeti, če pomislimo, kolika množica je bila Slovanov, narobe čuditi bi se morali, če bi bili zmiraj skupaj ostali. Pa pri tej ločitvi še ni ostalo, obadva velika dela sta začela vsak za se nadalje se krojiti v različna narečja in ljudstva, ktera so poslednjič vsled velike množice in drugih neznanih vzrokov prvotno domovino zapustila in nove sedeže si poiskala.

OPOMBA. Tako daleč sega predavanje; pa z obrazom skupnega slovanskega življenja še I. del knjige ni dokončan. Pisatelj sledi na dalje posameznim slovanskim narečjem in ljudstvom. O tem hočem drugokrat poročati.

nega vredjenja naših deželnih financ; vendar pa zamoremo biti še precej zadovoljni s postopanjem naših poslancev, ki so saj dobro voljo pokazali storiti za narod, kolikor je mogoče pri sedanjih zaistnih razmerah.

Novo mestno starešinstvo se je večeraj konstituiralo. Dozdaj gre reč svojo mirno pot, pa kmalo pridejo na površje prasanja, ki bodo posebno zanimiva.

Te dni je začelo neko društvo kopati v hrib sv. gore 60 seznjev globok tunel, češ da pride do studenca Merzleka v taki visočini da bo naravni skočnik te vode tako močan, da se jo bo lahko brez vsake mašine pripeljalo v mesto. Sliši se celo, da Merzlek bo tudi Trstu dajal mrzle vode, če ga podvzetniki res najdejo v taki visočini, to je 80 seznjev nad glavno cesto v Kanal. Nek novi abé Richard je bil namreč v Gorici in je konstatiral, da „Merzlek“ je močna voda, ki teče skozi hrib sv. gore in v votlinah te gore pada čez mnogo seznjev visok slap. Tudi imenitni ital. geolog Taramelli je te dni skoro enako izrekel se. Naj si uže bode, kakor hoče, da bi le mesto enkrat dobilo zadosti dobra vode, kajti žalostno je videti, kako so v zdravilnem kraju dekle na vodotokih pulijo za en škauf vode.

Učiteljske preskušnje na stari način so tudi dovršene; učiteljev so samo trije propali; vsi drugi so izpite prestali; učiteljic je propalo v primeri več.— Odselej ne bode menda več mogoče delati preskušnje na stari način.

Vreme imamo jako ugodno; trta in setve kažejo prav lepo, sadja še lepši, sočivja pa je letos vse polno, groh in špargeljni so prav dober kup. Če ne pridejo nevihte, bo letos naš kmetovalec prav srečen.

Iz Bučke na Dolenjskem 7. maja. (Izv. dop.) Dopisi iz Dolenjskega so v cenjenem Vašem listu pač bele muhe in tudi jaz bi se morda ne bil oglasil, ako bi me prav hudo ne žalilo, da neče nikdo resnice dopisa z Rake v št. 9 Soče zagovarjati, katerega je gosp. župnik T. v posebni poslanici, tako predrzno dementoval. Mogoče, da je prežalostni dogodek, nepričakovana smrt vrlega Franja Golobiča, vašega dopisnika tako hudo osupnila, da mu je pero v roki zaspalo; mogoče tudi da se je ustrašil prenagle bogutije, ako bi bil z dokazi resnice rahlo vestnega gosp. župnika primoral, da bi mu sô stotaki postregel, s katerimi je v svoji poslanici tako ošabno pometal. Naj bo kakor si hoče, istina je, da je bil dopis z Rake stvarno resničen in da smo ga bili v tukajšnji okolici prav veseli. Da je bil zares tak, to spričuje nehoté tudi gosp. župnik sam, ko pravi, da nij tisti večer Golobiča tikal in ko tirja sodnijskih dokazov.

S tem je jasno dognano, da gosp. župnik navadno može v občini, in celo tako odlične može, kakoršen je bil ranji G. tika in da je samo toliko verjeti njegovim izjavam, za kolikor se ne da nasprotno posodnijski pot dokazati. Ko je g. župnik beseda sodnijski zapisal, je gotovo na tistem presodil Raškega dopisnika borno mošnjo in preračunal leta, v katerih bi se morda stvar pred sodnijo razmotala. Žalostno je pa vsakakor, da mora g. župnik v svojo obrambo sodnijskih dokazov tirjati.

Meni niso razmere na Raki tako dobro znane, kakor Vašemu g. dopisniku, a to vendar vem iz zanesljivih virov in po lastnem prepričanju, da tamošnji g. župnik kaj radi svoje odraščene, oženjene in omožene ovčice prav po domače tikajo in včasih celo neposebno uljudno. Sicer pa niso v tem oziru edini; pri nas je žalibog še več takih župnikov in njih pomočnikov, kateri se sučejo še po tradiciji preteklega stoletja in ne pomislijo, da se je surovo (ali preuljudno) tikanje uže pri vojakah in celo pri otrocih v prvih razredih srednjih šol za vselej odpravilo; katerim pa od njihove strani niti popolnem prav nij, da jih pristo ljudstvo v „Vi“ nagovarja, mené, da se jim „Oni“, vendar bolje spodobí. Taki so le!

Gledé Raške šole mi je tudi dobro znano, da se g. župnik nič kaj ne vjemajo z namerami krajnega šolskega svetovalecva in da bi bili službo drugega učitelja prav radi izpodrinili. Saj jih nij bilo celo leto pri kaki seji, razun ko je šlo za to zadevo. Takrat bi bili radi stvar zavlekli in še po končani seji so se zaradi tega nad g. Golobičem pri poliču hudovali. Se ve, da se težko spominjajo viharnega prizora v domači gostilni in kaj in kako so takrat govorili; mogoče, da bi morda celo lahko prisegli, da o vsem tem nič ne vedo, ker se jim je menda razkazal o iz spomina, kar se je pri poliču godilo.

Pa pustimo to, da se g. župniku rahla vest ne vzbudi zaradi ponujanih stotakov.

Ranjega Golobiča je res neizmerno škoda, da ga je nemila smrt tako rano pobrala občini, v kateri je tako iskreno deloval za pravi nje blagor in napredek. Takih mož je pri nas presneto malo, ki bi, kakor on razumno ob enem in vneto v narodnem zmislu si prizadevali pospeševati vsestranske koristi svoje domovine. On je bil, če ne dejansko prvi občinski svetovalec, gotovo pa povsod prvi se svojimi dobrimi nasveti in imel je tudi toliko veljave in marljivosti, da je to dognal, kar je nasvetoval. Zato mu ohranijo njegovi soobčanarji, pa tudi njegovi prijatelji in znanci v bližnji okolici blag spomin v svojih sreih in kakor slišim, hočejo tudi očitno pokazati, kako visoko so čislali vrlega moža.

Politični pregled.

V Gorici 20. maja 1875.

Cesar se je vrnil 14. t. m. iz Reke na Dunaj.—V Reki je bil sijajno sprejet in pričakovan od hrvatskega bana, zagrebskega nadškofa ogrskih ministrov in mnogih hrvatskih deputacij, katere mu je ban predstavljal.—Cesar je te deputacije jako milostljivo sprejel in je Hrvate v Reki posebno odlikoval.—Deputaciji graničarski je obljubil, da se bo gotovo zidala železnica v Zemun, predsedniku sabora je izrekel pohvalo, češ da je sabor v zadnji sessiji brzo in dobro delal in zagrebskega župana je prašal, kako napreduje Zagreb. Ko se je Cesar odpeljal iz Reke goreli so kresovi po vsih hribih blizo železnice, v St. Petru pa ga je čakala velika množica Slovencev, ki ga je pozdravljala sè živioklici. Skoz Ljubljano se je Cesar peljal kesno v noči in je bil ljudstvu prepovedan uhod na kolodvor, tam so Nemškutarji skrbeli, da Cesar nij slišal slovenskih pozdravov.—V Gradcu se je ljudstvo passivno zadržalo in Cesar je ondotnega župana prav nemilostljivo sprejel, namestnik pa je menda iz bojazni celo zbolel; sliši se, da pojde v penzijo; vse to zaradi demonstracij proti don Alfonzu.—Na Dunaji je bil sprejem Cesarja prav velikansk; še celo slovanski študentje so ga pozdravili z krepkem „Živio“.—Sliši se, da bo Cesar zdaj začel iz lastnega nagiba marsikatero reformno, posebno pa mu je nekda dosti mar zato, da se enkrat kaj stori za podporo obrtnije in poljedelstva in sploh za odpravo permanentne finančne reve v Avstriji. Minister Bunnans se je odpovedal ali, boljše rečeno, odpovedati moral. Te praznike se je celo na Dunaji močno govorilo, da to ministerstvo v kratkem pade.—Vse to je prav lahko mogoče in se mora zgoditi, če se hoče vresničiti Cesarjeva volja glede boljše bodočnosti države.

Namosto Bunnansa postane morda neka Slovenecem znana visoka osoba minister; tako saj se govori na Dunaji.—

Na Českem je nastal zopet hud prepir mej starimi in mladimi.—Palacky je objavil v „Pokroku“ dolg spis, v katerem s konca omenja, da je Slovanom prirojeno neposlušati voditeljnega glasu in ne čislati avtoritete. Nesloga je kriva, da je uže mnogo Slovanov poginilo in da sedajni Slovani ne morejo dospeti do nobenega političnega cilja. Svoboda je lepa in dobra, a zahteva svoj del zase. Nemci in Madjari so od nekdaj bolj edino postopali; zato pa so kaj dosegli. Menil je sicer, da Nemci bodo kedaj pravični Slovanom, a prepričan se je, da oni hočejo svobodo le za-se; proti drugimi narodi postopajo pa ošabno in jih zatirajo; posebno pa se javlja nemško furijanstvo proti Slovanom.—Sploh pa, pravi Palacky, obstoji in bode obstal česki narod ne vsled Avstrije, ampak sam po sebi, sam se je okreplil in se bode še bolj in konečna osoda bode odvisna le od njega samega.—S tem spisom je Palacky posebno grajal Mladočehe, vsled česar mu je dr. Sladkovsky odgovoril, da je bil od nekdaj nedosleden, kar mu dokazuje z fakti in da njegova politika nij prava, ker le po činnosti more napredovati česki narod. Priznati se pa vendar mora, da ima Palacky prav, če pravi da needinost mej Slovani in njihova prevelika sebičnost ter preveliko hlepenje po individualni svobodi je kriva vsih nezgod največega naroda. Čas bi bil, da bi enkrat vsi avstrijski Slovani to sprevideli.—Deželni zbori so vže vsi skleneni, razun dalmatinskega, kateri se je še le večeraj snidel; sliši se, da bodo v tem zboru prav burne debate mej Slovani in italjanskimi takezvanimi avtonomisti.—

Vsi časopisi, posebno nemški piskajo zdaj enoglasno na piščalko miru; povod k temu jim je dal obisk ruskega cara v Berlinu.—Sliši se celo, da bo cara v tem poletju obiskal Thiers.

Na Ruskem se časopisi bavijo z jutrovem pitanjem in nekateri naravnost trdijo, da boste Ruska in Avstrija vstvarile novi red na balkanskem polotoku.—

Na Francoskem republikanci z vso močjo na to delajo, da bi se sedajna narodna skupčina kmalo raspustila, kar se jim bo menda tudi posretilo! Don Karlos je pisal bratu don Alfonzu v Gradec

pismo v katerem mu gratulira, ker se je tako viteško držal nasproti demonstrantom v Gradcu in ob enem napada Bismarka in sedajnega kralja španskega.—

Razne vesti.

(Solkanska čitalnica) bode imela 30. maja 1875. ob 3 uri popoldne v čitalnični sobi letni občni zbor. Prav prijazno vabi čitalnični odbor vse ude, da se v prav obilnem številu udeležijo. Ob 4 1/2. popoldne po občnem zboru bo v Verdikon-ovem lepo okinčanem vertu "koncert", pri katerem bo svirala vojaška godba, vmes se bo vrstilo narodno petje, k veselici vabi podpisani odbor tudi vse rodoljube.—

Koncertu bo sledila ob 8. zvečer plesna zabava. Vatopnina h koncerti znaša 10 soldov. k. plesu 1. gl.

Gostje ki bi hoteli vdeležiti se plesne zabave, naj se blagovclé oglasijo osebno pri čital: odboru.

(Interpellacija) Dr. Lavrič-a in tov. zastran državne podpore dovoljene v korist ljudskim šolam se glasi tako:

"Vse nove postav, katere zagotavljajo avstrijskim narodnostim narodni jezik v javnem življenju, torej tudi v državnih uradih in šolah, skoro popolnoma se prezirajo pri nas goriških Slovencih in dela se, kakor da bi jih ne bilo za nas.

Naj silnejše prošnje in pritožbe ljudstva, naj pravičnejši sklepi deželnega zbora in pogostne dotične interpellacije poslancev ne pomagajo nič; akoprem gre za proglašeno pravico in za najimnetnejše sredstvo duševnega razvoja in ljudskega napredka—za narodni jezik. Slovenci delamo v tem obziru sami. kolikor je le mogoče, da popravimo zamudo poprejšnjih časov; ali zdatnega uspeha ne more biti, kakor pri nobenem narodu tudi pri nas ne, če ne pomaga vlada, še manj pa, če ona nasprotuje, in celo ne, če ne da izverševati dotičnih načel in postav.

Samo naše ljudske šole po deželi so bile do sedaj zares narodne, toda že se začinja vrvitati nemški jezik v te šole po ukazu, naj učitelji in učiteljice podučujejo v nemščini učence in učenke, ki obiskujejo ljudsko šolo že tretje leto.

To je nasprotno vsem načelom pametne pedagogike; kajti komaj razumeva večina teh otrok predmete, ki se jim razlagajo v maternem jeziku, in prav težavno je, s pomočjo maternega jezika saj nekaj razvijati mišlevno moč v mladih dušah. Mešati pa tuje jezike v poduk, očitno škoduje gori rečenemu namenu, in je potrata dragega časa, kateri je odmerjen otrokom za druge prepotrebne predmete. Državni zbor je letos odločil 8000 gld. v podporo naših ljudskih šol, ki imajo zares mnogo potreb, ali vkljub narodnim terjatvam se obeha naj večja podpora tistim učiteljem in učiteljicam, ki bodo nemško naj bolje podučevali. S tem ukazom se odtegujejo ne samo otroci, ampak tudi učiteljstvo pravemu namenu in učitelji se pokvarjajo. Ako želijo nekateri stariši, ki imajo posebno talentirane otroke, da bi se ti že tako zgodaj učili tujega jezika, naj sami za to skrbijo; deželne in državne podpore se morajo porabiti za pravi in prvi namen teh šol in v korist vseh otrok.

Gledè na to, in ker se ta izjava opira na mnenje prvih nemških pedagogov, prašamo podpisani: Ali hoče visoka vlada ukazati, da se državna podpora porabi le za prave in najnujnejše potrebe ljudske šole.

Podpisani: Dr. Lavrič, Faganel, Dr. Jakopič, Anton Černe, Dr. Žigon.

(Interpellacija) zarad zastanih učiteljskih plač:

Kaj nevshečni dogodek sili nas podpisane poslance, da priobčimo stvar, katera je hudo zadela učitelje na Krasu in deloma v okolici goriški. Ti gospodje niso že več mesecev dobili plače, češ da nij denarja v blagajnicah okrajnih šolskih svetov! Učiteljstvo ljudskih šol ima vzvišeno nalogo, ker je njemu zaupana mladina, in gotovo ne sme ga tlačiti skrb za vsakdanji kruh. Ako mu pa zaostaja plača in celo več mesecev, proti poduku in napredku v šoli naj večja nevarnost. Doklada za šolske potrebe znaša sto in več odstotkov, torej so popolnoma pokrite učiteljske plače; zato in ker imajo te naklade pobirati e. k. davkarije, misliti bi se dalo, da ne more nastati noben nered v teh zadevah; vendar pa denarja nij v denarnicah, tedaj so prej ko ne krive le e. k. davkarije, katere od strank plačane zneske le v državni zaklad izročujejo ne gledè na druge zaloge.

Prašamo torej visoko vlado, ali hoče in kaj hoče storiti, da se za zdaj in za bodočnost v okom pride temu neredu in takim neprilicnostim.

v Gorici dne 14. maja 1875.

Dr. Lavrič l. r., Anton Černe l. r. Jož. Faganel l. r. Karol Polaj l. r., Dr. Abram l. r.

(Naš rojak, g. And. Perko.) poprej živinozdravnik v Gorici, je imenovan za e. k. okrajnega živinozdravnika v Voloskem v Istri.

(Prijeteljem slovenske književnosti) naznanjamo, da ima naše upravništvo na prodaj sledeče knji-

ge: „Bazmere med Langobardi in Slovenci“, cena 25 soldov; „Roža Trnovska“, cena 20 soldov in „Predejska železnica“, cena 20 soldov. Keder naroči vse tri knjige, dobi jih za 50 soldov.

(Prve letošnje črčaje.) so bile še le ponodeljek na goriškem trgu. Lani so bile uže 1. maja zrele.

(Javni občni zbor Soče pri Mebku) Še enkrat opozorimo slovenske rodoljube na Goriškem, da se v prav velikem številu vdeležijo tega važnega shoda; posebno pa naj bi ga napredovalni kmetovalci ne zamudili zarad podučljivega govora o trtoraji, katerega bode govoril g. R. Dolencec, vodja vinorejske šole na Slapu.

(Gospod Vesel-Kozeski) je, kakor smo zvedeli iz gotovega vira, uže dovršil prestavo Dante-jevega „pekla“ in „vic“ in je zdaj začel s prestavo „nebes.“— Sliši se, da omenjeni gospod noče izdati tega ogromnega dela, dokler ne bodo tudi nebesa dovršena. Če pa pomislimo, da bi mi Slovenci posebno pri Italijanih dosti pridobili, če bi ta prestava prej ko mogoče prišla na dan, naj nam naš pesnik ne zamudi, če izrazimo željo, da bi za zdaj oba dovršena dela izdal, pozneje pa posebej še tretji del. S tem bo gotovo narodu prav dosti koristil.—

(Iz Štverjana se nam piše): Ko je nastopil čas za to, so domači fantje enega oddelka občine prosili župana, da bi jim dovolil ples; župan brez premisliti je fantom ples ustmeno dovolil. Ko so pa drugi fantje, družega oddelka ravno tiste občine prašali tudi za dovoljenje, je župan tudi tem dovolil, prve pa prezrel. Na tak način je nastal prepir med fanti in kedo je tega uzrok?!

Ko so pa 9. maja imeli zadnji fantji ples, prišli so fantje tudi iz drugih vasi in so plesali; ko pa je bil čas plačila, je nastal prepir in tepež, tako da so jo vsi nazoči iz plesišča potegnili, kajti mogoče, da jih je sram bilo, gledati tako - omiko.

Župan, tudi tukaj pojte pogledat po županijah, n. p. v Podgoro itd. in našli bode tako može, ki so oboroženi in na klobukih imajo zapisano: „občinska straža“, da tako prepire že koj v začetku zadušé, kakor bi ga bili ravno tam prav lahko zadušili.

(Iz Pervačine se nam piše: V noči med 17.—

18. t. m. so okradli neznani tatovi tukajšnega krčmarja V. G. Predrli so skož okno v sobo v prvem nadstropju in od tod v spodnje prostore, ter odnesli obloke, štren in mesnine okolo 60. frt. vrednosti. učinkovci, kateri so to učinili, morajo biti najbrže iz bližnjih krajev, kajti nedomačini ali patentirani tatovi bi se bili gotovo bolj obložili, a ne s tako malenkostjo zadovolili. Poznali so prav dobro vse shrambe hiše, in tudi vedeli, da gospodarja ne bo celo noč domov, ker je bil po opravih v drugej občini. Žalibog, da policija malo skrbi zato, da bi vdobila v pest take malopridneže, dasiravno se pogostoma sliši o takih tatvinah. Klatijo se tudi po deželi vsakovrstni berači, med njimi tudi taki pohajtači in lenuhi, kateri bi lahko si z delom kruh služili, večkrat tudi brez posa; toda politične gosposke to trpijo in se še ne zmenijo za take malenkosti. Komur se krivica godi, jo mora vendar sam trpeti.

(Iz Nabrežine) 12. maja se nam piše: Zeló važen čas za Nabrežino nastopi. Okoli polovice junija bodo volitve. Pa še ni videti nobene borbe. Čuditi se je temu, ker so volitve uže pred durmi. Ravno v Nabrežini ni vse eno, ali je to ali ono starešinstvo, zarad precejšnega obč. prenoženja. Menda pa obzir prihodnjega župana bo res živahen dirindaj. Okoli treh oseb se vrtil, če se ne motimo, to uprašanje. Dosedanji župan, J. Gruden vrl mož, uživa mnogo sumpatije. Veliko jih gravituje na-nj, da bi županstvo zopet preuzel. On bi se pa menda branil. Vsakako je zaslužil, da se mu prihrani zlat list v nabrežinskeje zgodovini; kajti značaj nedotakljiv je. Želeti je tudi, da je vsak župan zraven dobrega gospodarja prebrisan mož—in narodnjak. Prihodnjit se bode kaj več obširno pisalo o tem. Da ste zdravi!

(Banka Slovenija).—Dne 31. t. m. bode občni zbor, in da bode ta mogoč, depozitira naj vsak doplačane delnice pri banki do 25. t. m.

Dne 18. t. m. imel je opravihni svet sejo, med drugim je bil na dnevnem redu račun za leto 1874, kojega bodeja pregledala še revizorja.

Toliko je gotovo, da za obstoj edinega dnarstvenega narodnega zavoda ni skrbeti, če si vsak rodoljub prizadeva, ga v svoji okolici zavarovalcem priporočati. Po občnem zboru kaj več o tem.

(Pogorelecem), ki so bili zavarovani pri banki „Unione“ naznanjamo, da smo se na prošnjo nekaterih pogorelecev obrnili naravnost na vodstvo te banke v Rim ter je opozorili na javno v časnikih dano obljubo, da hoče društvo izpolniti vse dolžnosti. Precej ko dobimo odgovor, ga bomo v listu prijavi.

(Slovenskim vojakom!) Marljivi slovenski pisatelj na vojaškem polji, gosp. stotnik Komelj izdal je sopet novo knjigo: „Nova puška, kratki in lehkoumveni poduk v orožji po vprašanjih in odgovorih“ za e. k.

vojake“. Ta knjiga obsega natanjèni popis nove Wern-dinove puške in poduk kako jo čistiti, rabiti i.t.d. Priporoča se torej sama po sebi vsakemu slovenskemu vojaku, bodisi služujočemu, ali pa rezervistu in bramborcu.—Dobi se v tiskarni družtva Sv. Mohora v Celovcu ali pa pri g. izdavitelju samemu po 20 soldov, pri knjigotrčih pa po 26 soldov. Imenovano društvo pa ima na prodaj še nekoliko kajžic „Bojna služba“ po 20 soldov in „Kratek poduk o zemljišču“ po 7 soldov.

(Požar.) Sredo po noči je pogorela hiša nekemu premožnemu posestniku na Lokah; poškodovanec nij bil zavarovan.

Mladenič.

od 12. do 14. let, ki zna dobro pisati in računati, se precej vzame v eno veči prodajalnico v goriškem okraji.—Ponudbe z dokazi zmožnosti sprejme iz prijaznosti Upravništvo „Soče.“

Sirovi loj

kupujeta vsaki čas po najvišji ceni

Karl Pamperl-ova sina,

Topilnica za loj, svečarja in mlarnica,

zaloga vžigalnih, svetilnih in malčobnih tvarin

v CELOVCI na Koroškem.

!! Mojstri !!

ki želijo prevzeti popraviljanje zvonika in farovža v **Kostanjevci na Krasu**, naj se v kratkem tu oglasijo.

Kostanjevica 4. maja 1875.

Županstvo.

Gospodarji pozor!

Zavarovalnica „**MINERVA**“ zavaruje po najnižji ceni **proti škodi po toči** za gotove premije, ali pa proti menjicam.

Ravnateljstvo za slov. dežele

JANEZ JEREB

Pisarna v Ljubljani na starem trgu št. 156.

Pod garancijo, popolnega stanovitnega uspeha.

Gotovo pomoč

v vsih še tako težavnih slučajih brez injekcij in živega srebra cali joda dodelijo tako zvani imenitni

PREPARATES MINERALES

v zvezi z Gelatine-Matico,

in sicer doza I. pri sifilitičnih boleznih, zastaralem toku, strikturah, izpahnjeh in ranah na nosu v ustih in vratu. **Cena f. 5. a. v.**

Doza II. pri moški slabosti (Impotenz) posebno kot nasledek onanije, epileptičnih napadov, sušici hrbtauca i.t.d. **Cena f. 10.—a. v.**

Konečno doza III. pri ženskih boleznih, belem toku, zaostajanjem čiščenja, nerodovitnosti zlatenci, primankanju krvi, slabosti telesni in duševni i.t.d. **Cena f. 5.—a. v.**

Omenjeni leki, katerih raba je prav lehka dobè se nepokvarjeni po

Speditions-Comtoir für Export-Artikel

Berlin, C, Breite Strasse 12.

Pošiljatev in dopisovanje natanjeno o tajno. Pri naročbi naj se blagovoljno popiše b. ezen Povzetja Avstrijo nijso dopuščena.

Pod garancijo, popolnega stanovitnega uspeha.